

THE
C

O
L
A
N
K
J
K
K
K

TARTU TÜTARLASTE GÜMNAASIUMI ÕPILAS- PERE HÄÄLEKANDJA

Nr. 13.

15. aprill 1932.

IV aastakäik.

Väljaandja: Tartu tütarlaste gümnaasium. Pea- ja vastutav toimetaja: Aug. Raud; abi: E. Jaska. Tegev toimetaja: A. Hurt. Toimetuse liikmed: T. Linde, E. Madrats, V. Martin, L. Raba, M. Suits. Talituse juhataja: V. Käppa. — Kaastööd võtavad vastu toimetuse liikmed igal ajal. — „T. T. G.“ ilmub iga kuu 1. ja 15. päeval, välja arvatud õppetöö vaheajad. Tellimishind: aastatellijaiile 20 senti number, üksiknumbrite tellijaile à 25 senti.

Giotto.

(1267—1337)

Giotto kuulub suurimate itaalia maalikunstnikkude hulka. Põllumehe pojana veetis ta oma noorpõlve maal, tehes tööd ja käies karjas. Kesk loodust elades oli tal võimalik vaadelda teda ümbritsevat maailma ja süveneda looduse ilusse. Giotto't ajas vastupanemata sund joonistama. Ta olevat kaljudele ja maale joonistanud ümbritsevate esemete ja loomade pilte. Giotto sai tolle aja parema kunstniku Cimabue õpilaseks. Räägitakse, et Cimabue olevat leidnud Giotto karja juures lammast terava kivi killuga kaljule joonistamas. Joonistuse loomutruudus olevat Cimabue'd nii vaimustanud, et ta võtnud karjase oma juurde ja pühendanud ta kunsti saladustesse.

Peagi kasvasid Giotto võimed ja oskus Cimabue omadest kaugelt üle. Ta asus iseseisvale tööle ja lõi oma pika elu jooksul rea suuremaid teoseid. Giotto töödega algab uus maalikunst. Tolleks ajaks, millal Giotto asus tööle, oli maalikunsti tase juba mitme sajandi kestel langenud ikka enam ja enam allapoole.

Vana kreeka ja rooma kunst oli langenud unustusehõlma; maali asemele oli pikkamisi astunud mosaiik. Too viimane seisis selles, et pilte seintele ei maalitud, vaid seati kokku väikesist mitmevärvilistest kivikesist, mis litsuti pehmesse, pärast kõvenevasse pinda. Mosaiik oli omandanud aja kestel kindla ilme, kindlad ehitusreeglid, millest keegi kõrvale ei kaldunud. Ta kujutas alati pühi aineid, piiblist ja kirikuajaloost võetud süzeid.

Inimkujud asetati enamasti kuldpõhjale, nende külm ja eluvõõras ilu hoovas kokkukõlas keskaja sünge vaimuga kirikuseinult.

Giotto teeb mõne aastakümne imet: ta vabastab maalikunsti mosaiigi kindlaskujunevad seadustest ja kivipildile järeleaimamisest.

Giotto kaunistas paljud kaasaja ehitised oma maalidega. Ta Assisis ja Paduas maalitud seinapildid tegid ta kuulsaks. Paduas olevas piltide-seeriast ongi pärit pilt, mis kujutab uue testamendi tegelast Joakimi. Joakim läheb kurbusest ja murest surutuna oma karja juure. Ta tuleb praegu templist; preester ajas ta sealt välja, sest et ta, olles lasteta, ei tohtinud tol päeval seal ohverdada. Kogu pildi ehitusest ja mõttest hõõgub Joakimi kurbus ja mure. Tummana vaatab ta maha, ei näe ümbritsevat maailma ega märka midagi väljaspool ennast — ei koopast tulevat lambakarja ega rõõmsasti hüplevat koera. Karjased vahetavad salajase pilgu; nad mõistavad ta muret ja kahetsevad teda.

Giotto katsus oma piltides luua tõelist maailma senise mosaiigi vägivaldse maailmakujutluse asemele.

Inimeste seljatagant kõrvaldab ta seni seal olnud kuldausta ja paneb sinna looduspildi: puud, mäed, taeva.

Mosaiikpilt aetas inimesed harilikult püstloodis seisma. Harva kalduti sellest kõrvale. Giotto mõistab pildi ehitust, kompositsiooni aga koguni teisiti. Ta seab oma inimesed seisma ja liikuma nii, et nende poosid, asendid juba ulatuvad meid pildi meeleollu, sissusse. Siin oli vaja kujutada mehe kurbust ja muret, kes tuleb üksikuna, võõrana ja tõugatuna karjaste juurde. Ta pea on norus. Karjaste mõistvas pilgus peegeldub see teist korda. Karja-

sed tulevad koos oma karjaga. Pildi tagaseingi kordab veel sedasama. Karjaste taga on puudki koos, grupis; mägi tõuseb võimsana kõrgele ja kogu pilt väljendab rõhutatud mehe muljet.

Giotto kunstimõistmine ja tahe pörkasid siin aga kokku suurte takistustega; hoolimata tõekspidamistest ja tahtmisest ei suutnud ta anda tõelist looduspilti. Põhjused olid selleks mitmesugused. Maalitud pilt esineb kahes mõõdus: pikkuses ja laiuses. Sellele lamedale pinnale peab kunstnik oskama maalida maailma ja esemeid sel kombel, et ta annab neile veel kolmanda mõõdu — näiliku sügavuse. Selle sügavusetunde saavutamiseks tarvitatakse teatud võtteid, mis liiguvad kindlate seaduste — nõndanimetatud perspektiivi piirides. Mida väiksemana asja pildil kujutatakse, seda kaugemana, sügavamal olevana näib ta meist ja pildi pinnast. Giotto kujutab aga asja, jättes arvesse võtmata selle tähtsa reegli. Ta ei sea asju pildil üksteisega kindlaises perspektiivi vahekordadesse. Nii näiteks näib mägi otse karjaste seljataga olevat, nõnda et karjane võiks lüüa isegi pea kaljuseina.

Mägi algab sealsamas, kus seisavad inimesedki. Sellepärast näib ta madalamana, vaevalt inimese kõrgusena.

Seesama viga esineb ka üksikute asjade kujutlusel.

Nagu Giotto ei oska veel luua pildi sügavuse illusiooni, nii ei oska ta anda ka üksikute asjade ja inimeste kolmanda sügavuse mõõdu — illusiooni — plastilisust. Plastiline vorm saab selgesti nähtavaks heleda valguse ja varju läbi. Giotto aga ei tarvita plastilise vormi saavutamiseks valgust ja varju küllaldaselt määral. Ta eraldab üksikud esemed teravate joonte abil. Värvet ei tarvita Giotto mitte nende ilu ega säravuse pärast, ta värvib üksikud asjad erivärvilisteks, et tasuda sellega nende plastilisuse puudust, et eraldada neid üksteisest. Ta ei hinda veel värve kui iseseisvaid väärtusi, et neid kavakindlalt kooskõlastada. Giotto piltide lihtsust tuleb ka suurel määral tehnikast ja viisist, millele ta töötab, eraldada. Ta maalib pildid niiskele lubjaseinale. Maalimine sel moel on võimalik vaid senikaua, kui lubi on märg. Kunstnik peab töötama ruttu ja ei saa pöörduda tähelepanu peensuste väljatöötamisele ega saa ka maalitud pilti teist korda üle maalida. Säärasel kombel sündinud pilti nimetatakse freskiks.

Giotto tahtis kujutada loodust, ei suutnud aga seda veel kogu ta tõelisuses edasi anda. Meie aga ei tohi mõõta Giotto võimisi nüüdisaja seisukohast, kus sajad ja tuhandet meistrid Giotto rajatud teedel kunsti on viinud täiusele. Giotto't tuleb hinnata kui võimsat ja vägevast uuendajat-teerajat, uue maalikunsti isa.

Leida Killas.

Kaks luuletist.

Varakevad.

Talve karm külm on raugenud
ja taevas, mis sageli oli tume,
näib helenenud, maast kaugenenud.
Paitavad tuuleiilid sulatavad lume,
uut soojust levitab päikesekuld.
Ja hingeski tundub kevadrõõmu,
ta tulvil täis on elutuld —
iga hingetõmme toob värskust suure sõõmu.

Näi palju kõikjal heledust ja valgust, selgust,
suurt õnnestavat üliküllust tajuvad kõik

hing, murepeekri tühjendanud, tunneb ainult
meeled; helgust;

tas helisevad salajased keeled.
Kui ikka säiliks kõikjal valgus,
siis katkeks, hääbuks murelõng;
ja hinges peituks kevadhõng —
see oleks nagu uue elu algus.

6. IV 31.

—la.

Pärast sõbra ärasõitu.

(Pühendet Guunole.)

Su tuba tühi, pole sind;
on kõikjal ainult tühjus, õud.
Aah! tunnen, nõrkemas mu jõud,
kui pole lohutajaks sind.

Ei ütle keegi: „Püsti pääl!“
Ei pilku heida rõõmuilma.
Sul tahaks vaadata ma silma
ja öelda: „Palun, siia jää!“

Oh, tahaks kuis, et varssi tuled
ja jälle silud minu pääd,
mul sõnud sõnad ainult hääd
ja lohutajaks ainsaks oled.

Ma käin su toas, nii tühi see,
su asjad nagu leinaks sind.
Ja miski rahulda ei mind. —
Mil toob sind tagasi su tee??

19. III 32.

Heljo.

Noorus on joobumus viinata (Goethe).

Rudolf Fredderich'i puulõige.

Läheme!

Nii. Sõbratar, nyid pole Sa enam minuga. Hyva, et sa ei lahkunud tormismäratseval ööl, nagu kord sa enda isemeelsusele omaselt soovisid. Siis oleksin kartnud Sinu eest ja nende teede eest, kuhu pidid siirduma. Nyid kadestan sind, kes Sa jätsid minu, kus ma olen, ja ise tahtsid leiutada toredamaid ja vabamaid rynnakualasid. Tore, et sa ei kuule enam targutusi ega taju survet, mis tylpinuks teeb. Olgu tervitatud Sinu rahutu meel!

Oota! Läbi uste ja putukaist uuristatud seinte poeb värin. Tuul vihiseb hooti nagu nuusataks nina. Korstnas kiunub ja piirsub nagu hiir. Kass luusib tatsuvate sammudega, võngutab saba, piilub minule ja ta silmad läigivad nagu päikeses poleeritud valminud mustsõstrad. Kuula! Kuula, sa tore kiisu, su elu on täies hoos: tahad syya ja varitsed pikki öid. Kui tumedaiks avarduvad Su silmad sinu isunedes! Ilus, et tahad syya vilka hürekesse, sa hall rasvatomp. Imestud ja väristad seljanahka — võrukael!

Ai, valus! Istun sõõrilaotud raamatute keskel, higistan mõeldes ja ahastan, probleeme tykeks rebides. Ma sorin raamatuid, olles norutaja poosis, ja rullin kahjusegaseid mõtteid. Mu kirjutuslaua paber on hõõrutud ja näib nagu villane riie.

Mitte hingesõõmugi enam siin, kus kõik krabiseb ja tolmab. Hylgaksin reeglid ja koolisõtsid, kellele tavaliselt piisab sellest, kui nende kulmud alistuvad millimeetrimõõtudele ja juuksed kangestunult pysivad ilureas asetsevais laineis.

Mul on lusti sillerdada kyhmulisil karidel ja puhuda merivahtu, mis on nagu valge sireli kuivav-pruunikad õiekobarad. Vilistaksin kaluritydrukuid, kes palja sääri jooksevad võrkude ymber, laulaksin kalastaja laule lastele, kes mängides imevad soolaseid liivakive. Ajaksin metsis karju ja nopiksin päikeselõõsas leigeid maasikaid. Siis leiaksin sinu taas, sõbratar. Sind ma teistega ei asenda.

Mu sõbratar! Sa pälvid kadestamist nende ebatasaste teede tõttu.

Tulen kaasa. — Läheme!

H. P.

Kuningas tuleriidal.

Muinasjutt.

Vanal ajal, väga palju aastaid tagasi, mäsas rahvas ühes kuningriigis, sest selle rahva kuningas oli alustanud sõja, mille tõttu riigi majandus ähvardas kokku variseda. Sõda oli nõudnud ohvriks palju riigi paremaid poegi.

Kaugel vaenuväljul puhkasid nende korjused igavest und. Riigis ei olnud enam loovat tööjõudu, kes oleks harinud viljapõlde, ja rahvast ähvardas õudne näljatont. Pealinnas, kus asus kuninglik loss, milles elas riigivalitseja, oli iga-

päevaseks nähtuseks tänavvõitlused. Kuningale truuks jäänud sõjavägi võitles märatsevate rahvahulkadega, sest rahvas nõudis uut kuningat ja valitsust. Kuningas aga, ta oli hää südamega, kõndis nõutult oma lossis. Võib-olla oleks kõik teisiti olnud, kui tema, riigivalitseja, sõja tagajärgi oleks aimanud. Ent nüüd oli kahetsus hilja. Ööd-päevad vaevas ta oma aju, et kuidas oma õnnetu rahva saatust kergendada ja seega ühtlasi valitsusekeppi enesele kindlustada. Hallipäised ministrid, kuninga truud nõuandjad, vangutasid kurvalt päid, sest nad ei osanud oma käskijat aidata.

Uhel sumedal suvipäeval istus kuningas oma kabinetis ja luges värseid teateid, mida käskjalad talle olid toonud. Ähvardavalt roomaskid murepilved valitseja targale näole. Sõjavägi, kes pidi talle kaljukindel olema, oli ühinenud verd-ihkava rahvaga. Iga minut ootas ta enese vangistamist. Kõigele eelpoolmainitule lisandus veel kiirestilevinev taud, viies tuhandeid manalasse. Tema, majesteet, tõusis istmelt, laubal hirmuhigi, visates loetud paberid kirjutuslauale. Ta kartis oma elu pärast. Kuninga kartus näis täide minevat; väljast lossiesiselt kostis hurahüüdeid, relvade täinat ja üksikuid hõiseid: „Maha kuningas! — Maha vereimeja! — Maha! —“

Kuningas sai vaevalt mõõga haarata, kui kümme rahvasaadikut, hoolimata kuningale truuskjäänud teenrite vastupanust, astusid kabinetti.

„Pange ära see verd-tilkuv relv!“ osutasid nad kuninga käes olevale mõõgale.

„Meie nõuame rahu ja — leiba!“ — — Ja nad ulatasid kuningale suure paberlehe, mille viimane värisedes vastu võttis. Nõuti allkirja. Tema, majesteet, luges antud dokumenti, muutudes näost lumivalgeks. Sää! seisis sõnasõnalt, et tema, kõrgeausus, on kohustatud olukorra riigis kümne päeva jooksul lahendama — vastasel korral aga ootas teda surm tuleriidal keset turuplatsi. Kuningas andis allkirja, sest teist pääseteed loomulikult ei olnud. Saatkond lahkus, kabineti tiibuksed vajusid kinni ja surmamõistetud langes, kohutav ilme näol, kirjutuslaua kõrval olevasse tugitooli.

Põgeneda! — — vilksahtus mõte ta ajus, ent mõistus naeris pilgates: võimata! Vabadus oma riigi piires oli talle antud, kuid siiski tundis kuningas end vangina; sajad vahid jälgisid teda, lõigates ära põgenemisteed.

Kõikvõimsa valitseja südant närts valu ja talle meenus, et tuhat kord parem oleks olnud, kui sellesinase maailma valgus teda tervitamata oleks jätnud. Kuningas needis oma kurba saatust.

Kabineti tiibuksed avanesid jälle ja teener teatas alandlikult kellegi suurvürsti ilmumist, kes tema, majesteediga, väga tähtsa asja pä-

rast soovivat rääkida. Kuninga silmist helkis lootusekiir ja ta ruttas isiklikult auväärt külalisele vastu. Viimane sätendas oma uhkes ametriüis ja lahkelt naeratades võttis ta laua ääre istet.

„Tulin, et teile, majesteedile, oma alandliku nõuga abiks olla,“ kuuldus sügav bassihää! kabinetis. Kuninga laubalt kadusid kortsud ja kahtleva pilgu vürstile visates andis ta märku, et see oma nõu esile tooks.

„Teie riik, kõrgeausus, tarvitab palju raha, sest rahvas vajab leiba. Sõjapahed hääbuvad siis ruttu, kui majanduslik alus riigis on kõikumatu.“

„Ja-ja! See on ju väga õige,“ ohkas kuningas, „aga meil pole ilusaid sõnu tarvis, vaid tegusid! Teie nõu, härra vürst, jääb mulle avamata raudlaekaks nõndakaua, kuni mul puudub võti tema avamiseks. See võti on aga raha.“

„Teie tarkus, oh kuningas, on kuldaväärt,“ naeratas vürst. „Ma laenan teile tarviliku summa, aga tingimustega, ja ...“

„Härra vürst! Teie heidate minuga paha nalja. Teie ei arva ometi, et mul küllaltki on väikesest varandusest. Minu riik vajab miljooneid,“ sõnas ärritatud valitseja. Talle näis imelikuna saladusliku nõuandja päritolu, ent seda järele pärida ta ei tihanud.

„Raha suurus, mu käskija, on kõrvaline asi. Laenan selle teile kas või täna, kui olete nõus täitma mu tingimused.“

„Ja need oleksid? —“

„Rahustuge, mu kuningas! Vaadake, oman salapärase talendi — tulevikku ette ära aimata. Ma tean, et teie riik kümne aasta möödumisel niisama vaene on kui praegusel hetkel. Mina võin aga oma raha ainult selle ajani, see tähendab — kümne aasta päälle laenata. Palun mitte kurvastuda, kõrgeausus! Teie riik saab võla ainult siis ära tasuda, kui teie oma jõuka naaberriigiga alustate sõda. Ennustan teile suurt võitu tolles tuleviku-sõjas; teie laiendate oma riigipiire, saavutate hiigla rikkusi ja teie suguvõsa saab võimsalt valitsema maailmade lõpuni.“

Kuningat haaras rõõmuvärin ja ta kuulas tähelepanelikult edasi.

„Minu tingimused on: esiteks olete kohustatud alustama tolle tuleviku-sõja, ja teiseks — kasustama viiskümmend protsenti laenatud rahast relvade valmistamiseks. Viimase tingimuse juures on teie rahval palju tööd ja leiba.“

„Aga, härra vürst, mis on teie tagatiseks kõige eelpoolräägitu suhtes? Teie saate ometi aru, et ma ei või ju rajada paljaste eelarvamuste päälle oma riigi majanduselu.“

„No-jaa! — Siis astuge, kuninglik kõrgus, vastu saatusele, mis saabub kümne päeva pärast,“ lausus vürst naeratades ja tõusis istmelt

A. KOSESSON.

Maastik.

üles. Kabinetis valitses hetkeks sügav vaikus. Kuninga siseilmas oli äge võitlus. Isiklik eluinstinkt võistles tema vastutada oleva rahva saatusega. Kas uskuda saladusliku vürsti juttu ja toimida selle järel või hukkuda — tuliriidal? Igal teisel juhtumil oleks kuningas oma kiusaja lasknud surmata, aga praegu — jah praegu oli ta valmis kas või vürsti ette kummarduma. Ja lõppeks võis ju väga võimalik olla, et pole tarviski toda tuleviku-sõda. Laenatud raha abil tehtud töö, välja arvatud relvade valmistamine, võis ju kümne aasta jooksul vilja kanda. Ehk avaneb võimalus võlga tasuda verevalamiseta. Ja kuigi sõda — ettekuulutuse järel

pidi ta ju võitma. Peaasi on ikkagi see, et ta elu oleks kindlustatud.

Vürst, nähes kuninga kahevahelolekut, laskis kuulda oma bassihäält: „Mõtlege, aulik kuningas, minu ettepanekut järel! Tulen teilt otsust saama üheksa päeva pärast.“

Ja saladuslik vürst taandus peaaegu nägematult kabinetist.

Kuningas oli jäänud mõttesse. Ikka võimсамaks muutus temas eluinstinkt. Ta oleks kas või täna tolle saladusliku vürstiga lepingu teinud. Viimane oli aga väga lahke olnud ja talle isegi mõtlemisaega annud, sest tema, kuningas, oleks ju praegusel olukorral igasuguste tingimustega rahul olnud.

Sääl segati riigivalitseja mõttekäiku. Teener, kahvatanud ja juuksed sasis, astus kabinetti ja langes põlvili kuninga ette:

„Kõrgeaulik kuningas! Armulisem käskija! Laske mind praegu surmata! Ma nägin — nägin — kuradit! —“

„Kuradit!? Kus sa siis teda nägid? Räägi ruttu ja pea meeles, et iga sõna tõsiduse juures vastatud oma peaga nii kindlasti, kui ma praegu su kuningas olen!“ lausus ehmunud valitseja.

„Oh kuningas! — See võis olla umbes viis minutit tagasi, kui ta lahkus lossist. Nägin teda minevat pargi poole. Ta nägu oli must kui süsi ja seljas kandis ta musta mantlit.“

„Ah-ah-aa! Rumal! — Ega siis mustas mantlis alati kurat peitu,“ naeris valitseja. Teener aga värises veel enam kui enne.

„Ma — ma — ma nägin ta jalgu: need olid — hobuse jalad.“ Ja kahvatanult tegi rääkija käega liigutusi, nagu tahtes järele aimata noid hobuse jalgu.

Kuningas kahvatus.

„Kasi mu silmist!“ käsutas ta teenrit, kes seda endale ka teist korda öelda ei lasknud ja kadus kuninga vaatepiirilt.

Viimane tajus aga kohutavat tõsiasja: ta oli oma kabinetis nõu pidanud — kuradiga.

Päevad möödusid.

Kuningas näis seisvat hullumeelsuse lävel. Mitte mingisuguse hinna eest ei tahtnud ta astuda vanakurjaga ühendusse. Teiselt poolt aga piinas teda mõte: surmatud saada tuleriidal. Häädus võitis. Kuningas otsustas kindlaks jääda ilma vanakurjata. Veel oli aega kaks päeva. Valitseja oli kõik oma teenrid lossist ära saatnud ja veetis oma viimased päevad täiesti erakuna.

Turuplatsil oli elav tegevus. Ehitati puuriita. Uudishimulikke oli palju vaatlemas suurt puuvirna, kus nende valitseja pidi lõpetama oma maise teekonna. Oli kahetsejaid ja rõõmustajaid. Viimased arvasid surma tuleriidal liiga kergegi olevat mehele, kes nõndapalju inimhingi sõjahimuse surmale oli ohverdanud ja rahva piirita usaldust kurjasti tarvitanud.

Kuningas oli täiesti üksi oma lossis. Hullumeelsuse-hoos haaras ta oma ees olevalt laualt raske kuldpeekri ja viskas selle koleda kolinaaga saalinurka.

„Kuld! — kuld! — raha! — Andke mulle raha — kulda! —“ karjus ta ja see kõlas õudselt tühjas lossis. Ta langes kummuli pehmele vaibale, silmis arusaamatu läige.

Väljas hämardus. Loojenev päike uputas nagu verre linna tornid ja katused. Oli jõudnud viimne õõ kuningale. Ta oli vaikne ega märatsenud enam. Peaaegu unistades vaatles ta päikese kuldseid kiiri. Ta ei pannud tähelegi, kui avati uks ta selja taga ja sisse astus kohutav vari — vürst.

„Ah-ah-aa! Kuningas, teie soovisite enne raha — kulda. Teie saate varandusi nõndapalju, kui just soovite. Valige, kas tuleriit või noh — kulda. Olete järele mõtelnud?“ kõlas õudselt bassihääli.

„Tagane minust — saatan!“ hüüdis piinatud kuningas, pöörmata nägu kuradile.

„Oh-oh-oo!“ kuuldus pilkav hääli läbi ruumi, „vaadake, kõrgeausus, oma homset sõpra!“ Ja siis kadus õudne vari.

Kuninga silmad kiindusid aknale. Mis sääl siis oli? — Pilkavalt irvitas sääl skelett — õudne surma lõust, käes terav vikat. — — — Valitseja vajus põlvili. Ta — palvetas.

Möödus öö.

Murruna voolas rahvas turuplatsile. Oli saabunud saatuslik päev. Muusikahelide saatel mängiti leinamarssi, liikus surmarong läbi rahvamasside. Kuninga nägu ei sisaldanud mingit hirmu, liikudes sõjameeste vahel rongi eesotsas. Taevas oli selge ja päike kõrvetas halastamatult. Rahva uudishimulikud pilgud olid juhitud kuningale ja mõnigi õrnahingeline kodanik pühkis pisara lault. Iseäranis naised tundsid kuningale kaasa, ehkki viimane neile väga palju südamevalu oli valmistanud.

Surmarong jõudis eesmärgile. Kuningas seoti tuleriida keskel oleva posti külge. Timukas-tuletunglaga askeldas mõni minut, ja juba tõusid ähvardavalt lakkuvad tulekeeled puuriidalt üles. Kõikvõimsa valitseja silmis peegeldus mingisugune ärarääkimata õrnus. Rahvas oli oodanud mingit hirmu- ja ahastusekogu näha saada, ent nüüd seisis sääl, seotuna käsist ja jalust, üsna rahulik inimkogu — nende valitseja. Keegi rahvakohtunik lähenes suitsevale tuleriidale ja, pilgud juhitud surijale, hüüdis:

„Õelge veel, meie valitseja, oma viimne soov! Meie tahame seda austada.“

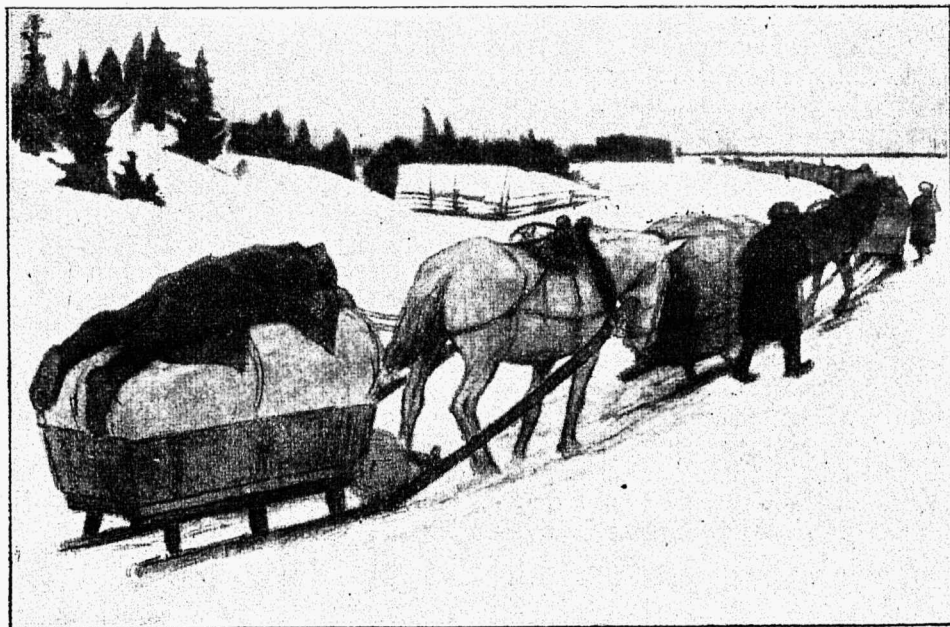
Sääl avas hukkamõistetud oma suu ja ütles mahedalt ja kindlalt:

„Mu rahvas! Armastage üksteist! Iga-vesti püsigu teie keskel rahuaade! — Mitte iialgi viletsust-tekitavaid sõdu! — Andstage mulle, mu rahvas! —“

Kuninga pea vajus longu. Ta silmad olid pisarais.

Hetkeks valitses sügav vaikus. Kuuldus ainult tulepraginat. Sääl — korruga — tõmbus taevas musta pilve. Pikne kärgatas ja vihma sadas nagu oavarrest. Tuleriit kustus. Rahvas sai aru jumalikust ilmutusest ja kandis oma kuninga kätel lossi tagasi. Varssi oli terve linn lipuehtes ja hüüetel „Kuningas elagu!“ ei tahtnud lõppu tullagi. Tolle riigi kuningas pidas sõna ja ta ei sõdinud iialgi. Kui ta veel ära pole surnud, siis välitseb ta praegugi oma õnnelikku riiki õnnelikult.

E. Ss.

Eero Järnefeldt.

Reed teel.

Neistsinaseist lahkunuist.

X lend — 1929. a.

(Järg.)

Nii siis X lennu Vc klassi abiturientide järg.

Armilda Müller — Kodijärve mägismailt, talulaps. Brünnett. Küllalt kasvukas, nõtke, naiselik, pehme hääletäämbriga. See naiselikkus ei lubanud tal ka päris mehisealt töötada, osa huve kandus kiskuma naise teeradu. Tuli siis sitsida aastakene liigne kuskil klassis ja lõpetada kool normaalsest määrast aasta hiljem. See naiselikkus ei lubanud tal ka väljendada oma teadmiste tagavarasid päris täpsalt, konkreetselt, vaid ikkagi kuidagi defektidega. Isegi käekirja litsus see naiselikkus kuidagi lodevaks, nii et tähed langesid keskelt kõveraks. Selle juure sobis veel üks joon: kõigist pingutustest hoolimata ei tulnud kirjutatu mitte puht-puhas, vaid ikkagi mõne konarusega, kustutisega, ülekirjutisega. Sellest aga teen ma harilikult järelduse iseloomugi kohta: on ja ei ole, on ja ei ole; aga midagi ikka on. — Nagu öeldud, kandis ta naiselikkus erahuvid mujale, nii siis ei piisanud neid kooli-organisatsioonide tööks. — Lõpetanud kooli, kadus silmapiirilt. Kui kuuldustel on põhja, olevat teeninud kuski Narva-Rakvere kandis kassa- või kontori-ametnikuna.

Endla Ots — Valgutast, Virtsjärve kandist, jälle põllumehe tütar. Brüneti-blondi

vahepealist, kasvuldasa keskmine. Avaldistes passiivne, mistõttu pole säilinud temast konkreetseid iseloomu-jooni. Õppimise-edult rahuldav, nõksatades vahel sellest alla, harva üles. Ainult iseenda ja õppeülesannete huvides tegelev. — Viibib praegu vist maal.

Ida Parts — Puka Alajärve talust, riigikohtunik Partsi suguvõsast. Üle keskmise pikkuse, parajate keha dimensioonidega, klaarpalgeline, tumedalt šatään. Loomus pehmet tooni, kuid siiski vajalikku arukust rohkem kui puhtnaiselikul tüübil. Õppeedukus nii kolm või kolm pluss — keskelt läbi võttes. Ei olnud päris haruldane näha ta töötulemusi ka heaks hinnatuina. Tegeles peamiselt omaette, kaugemale teda ei küündinud. — Kas peale kooli lõpetamist ka kuskil õppis — ülikoolis või nii, ei tea. Praegu aga väikese lauaametnik Linnapangas.

Edith Pihõ — aadress näitab Pepleri tänavat, kuid ei ole võimatu, et ka maalt, linna lähedalt. Lühedapoolne. Karakterlikke jooni õige vähe. Šatään, valkja näojumega, lüheljas. Tööedult — keskmine, kuid kohusetruu. — Olevat katsestanud saada mõnd kohta pärast lõpetamist, kuid praegu vaba, liigub niisama nõutult nagu paljud teisedki ringi.

Adeele Pikat — Jõgeva Saduküläst. Väikesevõitu, punaka kitsapoolse palgega.

Küllalt tragi ja häälitsev, kuid kaugeltki mitte sellisel määral, et teda oleks võidud nimetada vallatuks. Vedas õppekoormat keskmiselt; viskas sisse mõnikord mõne süütu vembu, mis oli ainult see kord pahandamisväärne, hiljem aga enam mitte. — Pole näha teda Tartus peale koolist lahkumist. Vist maal.

Magda Püssa — kes seda siis ei teaks, et Pangodi Kotkalt. Isal suur hea talu, siis veel talu, ärilisigi kalduvusi jne. Talu ajalooline selles mõttes, et siin õnnistati sisse esimene roheline kogupõllumeeste lipp. — Tüse lühedavõitu tütarlaps, õhetavate paletega, muheleva naeratusega. Blond-šatään. Kõigi tõuvereliste tunnustega eesti taluneiu tüüp. Pehme aktsent. Parandamatult tartu murrakut kõnelev. Tahe, sobiv natuur. Koos kodustega väga võõrastevastuvõtlik. Talupojalikku hakkamist küll-küll, kuid raamatuõppimises ei tahtnud tõusta kuidagi rahuldava tasemeni; sellega oli tal rängalt tegemist. Oi seda pahandust, kui jälle tuli järeleksam! Õieti mitte niipalju pahandust kui lakkamatut kõnelemist, sest kõnelda armastas Magda Püssa, kõnelda muhedat külakoelist juttu. Ja eksam põhjustas jutuaine. Ei ole võimatu, et ta õppis mõnd klassikursust ka kahekordselt. Lõpetas siiski ja oli vaeva lõppedes üliõnnelik. — Olles rikkumatult maa-orientatsiooniga, on ta ideaaliks taluelu. Käib praegu Naisühingus,

et täiendada end võimalikult laiemalt naiste töö alal.

Hildegard Rebane — Tartust. — Pikk, nõtk, selge pilguga, kahvatu-roosade palettega brünett preili. Naiselikku mõõdukat šarmi ja peidetud kavalust. Häälles metaljat kõlavust. Aktsendis võõrapära. Jutlemises huvitavust. Sisendunud maitset. Õpinguis keskmise veoga, komistudes kirjas vahel ortograafia mügerikkude otsa. Kuid sellistele nähtustele näilise tasakaaluga suhtuv, mille taga taipav silm märkas siiski mõnel määral närveerimist. Taotlev rohkem isiklikke kui üldhuve, seda esmajoones kooli sfääres; kaugemale ei ole küündinud nende ridade kirjutaja silm nägema. — Kooli lõpetanud, liikus koduseis ringes. Praegu asjaavatud äris „Centralis“, Uueturu tänaval; askeldab lumivalges ülipõlles umbes sedasama värvi kauba-artikliteleti ja -nagide vahel.

Julie Roost — Tudulinnast Virumaalt. Lüheljas tütarlaps, välimuselt midagi lähedat Piho'le või Pikat'ile. Mõtlen selle all kasvujuuustetooni, näoilmet, kogu välimust. Toiminguilt tasaselt-tegelev, omaette nokitsev. Õppimisresultaadelt keskmiselt jõuduv. — Kadus Tudusse, nii et puuduvad lähemad teated ta elukäigust.

Seekord punkt. Järgmises nr-is jätkan.

Alter ego.

Almeeta Lume haul.

Seitse kuud tagasi ruttasid Sa, Almeetake, ruttasime kõik üheskoos veel rõõmsaina, täis elutuld ja jällenägemisrõõmu me ühisesse koju — meie koduklassi.

Sa tervitasid meid tervena, puna palgeis, ja Sulle nii omase sõbraliku ilmega, kuid nüüd ei tervita Sa meid enam kunagi.

Elutu, külm ja kahvatu lamad Sa meie ees. Me ei näe enam Sinu sõbralikke silmi, me ei näe Sind enam juhtivana ega nõuandjana ringlemas meie ridades. Tühjaks jääb see koht, mida täitsid Sina meie keskel.

Meil, abiturientidel, oli vaid ühine siht: viia üheskoos lõpule retk, mida algasime viis

aastat tagasi. Ja nüüd, millal oleme peaaegu eesmärgile jõudnud, peame rõõmu ja rahuldustunde asemel pisaraid pühkima, peame valutava südamega oma kallima, parima kaaslaste sängitama külma lume ja mulla alla.

Üheteistkümnendal tunnil tuli surm, hiilis kui varas meie noorte sekka ja röövis meilt meie armastatud klassiõe ja sõbra.

Kurvvalt lahkume Sinu hault, veel kurvema lahkuvad Su trööstimatud vanemad, vend ja väike õde. Võimatu on kujutella kõike seda kurbust ja valu, mis jääb maha jääjaile.

Õeldakse, et aeg parandavat kõik haavad. See on tõsi. Mõne aja pärast ei tunne meist enam keegi seda, mida tunneme me käesoleval hetkel. Kuid kahtlemata on elus silmapilke, mis meenutavad Sind meile, Almeetake, ikka ja uuesti.

Me asetame lilli ja pärgi Sinu kalmule, armas Almeetake. Lilled närtsivad pea, nagu närtsis enneaegu Sinugi noor elu, kuid mälestus Sinust ei kao.

Olgu mälestus me Almeetast meile, maha jääjaile, püha, ilus ja kustumatu!

Tartus, 29. III 32.

H. Köster.

Lahkunud Almeetale.

Siis, kui kevadpäike
puistas kiiri ju,
siis, mu kooliõeke,
sulges surm Su suu.

Siis kui soojad kiired
sulatasid lund,
õhus kevadviired —
siis Sul tuli tund.

Vaikselt jätsid maha
meid maailma sa.
Selle kurjus, paha
võind Sind siduda.

Olid lahke, armas
meile alati.
Ikka väle, varmas —
nii Sind tuntigi.

Mälestus jäänd Sinust
hää küll igale,

sinu armsaist sõnust
annus kõigile.

Kevadpäikse kullas
liikus leinarong.
Varssi olid mullas,
varssi haua vang.

Kevadpäikse kullas
sinu matsime.
Et sul kodumullas
hää, su katsime

pisarlilledega.
Nägime kui und,
saates silmadega
valget lilledund.

Värske kalm jäi maha.
Ära tulime.
Elu piiri taha
rahu Sinule!
29. III 32.

Heljo.

Mälestame tõsisemas harduses Sind, meie armsam kaasõde, meie
ürituste aktiivsem esivõitleja ja kallimeelsem õpilane

Almeeta Lumi.

**T. T. G. Õpilaspere, Õpilaspere esindus,
Õpilaspere valitsus ja T. T. G. õpeta-
jaskond.**

Kooli elu.

T. T. G. Õpilaspere V aastapäeva aktus.

Algas see 14. märtsi aktus H. T. G. orkestri avamänguga. Siis ütles Õpilaspere vanema asemel, kes oli haiglane, haridusejuht L. Päärend avasõnad, millele järgnes õpetaja F. Laarens'i kõne koolinoorte tegevusest, ideedest, meelsusest ja taktikast endisest (vene) ajast kuni tänapäevani. Muusikaringi laulukoori ettekannete järele M. Epler'i juhatusel andis Esinduse juhataja üksikasjaliku ülevaate Õpilaspere tegevusest, alates möödunud Õpilaspere aastapäevast ja lõpetades käesolevaga. Seejärele deklameeris Vb kl. õpilane M. Suits. Järgnesid südamlikud, patriootilisest vaimust kantud tervitussõnad koolijuhatajalt hr. J. Roos'ilt, lühemad suulised

tervitused T. K. O. V. K-se juhatajalt H. Margilt, H. Treffneri'i Güm. Õpilaskonna vanemalt Reibach'ilt, Öhtuse Güm. Õpilask. vanemalt Kukemelgilt, „T. T. G.“ tegevalt toimetajalt A. Hurdalt ja T. T. G. Vilistlaskogu juhatajalt S. Lang'ult, mille lõppedes kanti ette kirjalikud tervitused mõnelt Tartu keskkoolide õpilaskondadelt. Kuna T. K. O. V. K-se juhataja oma tervitus-sõnavõttus lubas ebakohaseid ja jaoti haavavaidki väljendisi nüüdisaja koolinoorte ja õpetajate koostöö kohta, riivates eriti viimaseid, oli sunnitud T.T.G. inspektriiss prl. S. Pruuden esinema vastusõnavõttuga H. Margi ebaseisukohtade tasakaalustamiseks. Haridusejuhi L. Päärend'i lõppsõnaga, ühise hümniga ja T.T.G. orkestri marsiga lõppeski aktus kell ½14 paiku.

C. R. Jakobson'i 50. aasta surmapäeva mälestusõhtu T. T. G. ja H. T. G. Õpilaskondade korraldusel 18. III 32.

Nimetatud õhtu on teine sellelaadiline käesoleval õppeaastal ja, muide, väga tänuväärne korraldus T. T. G. ja H. T. G. Õpilaskondadelt. Õhtu kava oli õige huvitav ja mitmekesine ja jättis kõigiti meeldiva mulje.

Kava algas H. T. G. sümfoonia orkestri ettekandega, mille järele N. Ratasepp lühikese avakõnega valgustas õhtu tähtsust. Siis rääkis härra J. Konks C. R. Jakobson'i tähtsusest poliitikamehena, temast kui eestlaste rahvustunde esimesest agaramast õhutamajast ja süvendajast, ja järgnevalt luges härra M. Pukits ette ühe Jakobson'i, avalikkusele seni tundmatu kirja läti Kristjan Valdemar'ile, ühtlasi lisades juure selgitusi selle kirja sisu kohta. Järgne-

sid paar laulu meie Muusikaringi laulukoorilt, mõni pala sama Ringi triolt ja õpil. H. Hansson'i klaverisoolo.

Lõppeks esines H. Paal (Treffneri gümnn.) ühe deklamatsiooniga, ja H. T. G. Õpilaskonna juhataja Reibach'i lõppsõna ja veel ühe orkestripalaga lõppeski õhtu.

Õpilaspere valitsuse

koosolekul 7. apr. tähtsamaks päevakorrapunktiks oli seisukoha võtmine Sem. Õpilaskonna vanema H. Margi T. T. G. O. aastapäeva aktusel peetud kõne suhtes. Valitsus leidis selle olevat ebasõbiva, soovides näha H. Margi lahkumist T. K. O. V. K. juhataja kohalt.

Teiseks avaldati arvamusi 22. apr. korraldatava keskkoolidevahelise kunstõhtu üle.

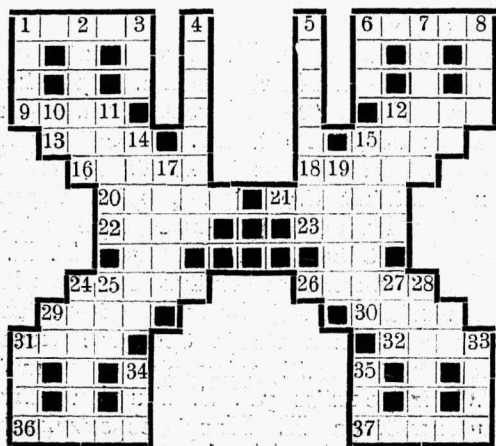
Õppetöö jõudumine ja puudumine 1931./32. õ.-a. III veerandil.

	Mitu õpilast klassis	Mitu nõrka klassis	Mitu nõrka õpil. kohta	Mitu 3-klassis	Mitu 3-õpil. kohta	Mitu cum laudet	Mitmel õpil. kaks ja rohk. nõrka	Puudunud tunnid	Puud. tunn iga õpil. kohta
Ia	32	44	1,41	41	1,32	3	11	676	21,8
Ib	33	26	0,79	40	1,25	1	5	392	22
Ic	29	22	0,75	37	1,2	1	6	286	9,8
IIa	45	29	0,86	91	2	—	12	456	10,1
IIb	45	71	1,57	63	1,4	—	22	668	14,8
IIc	31	41	1,32	58	1,8	—	12	378	12,2
IIIa	28	26	0,92	58	2,1	—	9	435	15,5
IIIb	30	21	0,7	53	1,7	—	14	318	10
IIIc	22	14	0,64	35	1,6	—	5	484	22
IVa	31	23	0,34	29	0,93	—	5	643	20,7
IVb	36	42	1,2	74	2,1	1	12	662	18,9
IVc	29	38	1,3	42	1,45	—	12	572	19,1
Va	27	20	0,74	33	1,2	1	5	424	15,7
Vb	34	29	0,85	42	1,24	1	9	622	18,3
Vc	37	24	0,65	46	1,243	—	6	582	15,7
Kokku:	489	470	0,95	742	1,5	8	148	7598	15,5

Klasside järjestus. paremuse järele (nõrkade arvu alusel): IIIc, IVa, Va, IIIb, Ic, Vc, Ib, IIIa, IIa, Vb, IVc, IIc, IVb, Ia, IIb.

Klasside järjestus puudumise vähesuse järele: Ic, IIIb, IIa, IIc, IIb, IIIa, Va, Vc, Vb, IVb, IVc, IVa, Ia, Ib, IIIc.

HINNAMÕISTATIS Nr. 8.

Põikread: 1) Meesterahva nimi. 6) Riik Euroopas. 9) Muistne egiptuse jumal. 12) Kulläkaevan-

dus Venemaal. 13) Jõgi Aasias. 15) Suur saal. 16) Naissõber (ladina k.). 18) Surmanuhtluse täideviimisel vältimatu tegelane. 20) Lahtine koht; auk. 21) Ühe Balkani riigi rahaüksus. 22) Aia kaunistis. 23) Juudi naisterahva nimi. 24) Riik Skandinaavias. 26) Tarbenõu. 29) Tühi jutt. 30) Asutis, kus korralik inimene käib vähemalt kord nädalas. 31) Hertsoq Hispaania-Madalmaade sõjas. 32) Mõisa Pärnumaal. 36) Ilmakaar. 37) Sõjamees.

Püstread: 1) Napsivabrik Eestis. 2) Tüli prototseerima. 3) Riigimees Eestis. 4) Lugu vanast testamendist. 5) Üliõpilasorganisatsioon Tartus. 6) Insekt. 7) Valgus pühameeste pea ümber. 8) Vene rahvuskangelase eesnimi. 10) Aesõna. 11) Tarva vastand. 12) Vältimatu toiming enne lahingut. 14) Euroopa tähtsam supelrand. 15) Ühe eesti kujuri eesnimi. 17) Kes saab oma igapäevast leiba veest. 19) Inglise asumaa. 24) Viimase aja põhjanaba kurbmängu peakangelane. 25) Millega põletatakse auku. 27) Kepp. 28) Spordiriist. 31) Trep'i osa. 33) Elund, kus valmib lehmapiim. 34) Suuglane. 35) Tuletõrjemise koht sepikojas.

Õigete mõistatajate vahel loositakse 25. aprillil Arnold Bennett' romaani „Armastus haua varjus“.